

JURYRAPPORT SOCIETAL IMPACT AWARDS 2009

Uitgereikt op de 129^e dies natalis van de Vrije Universiteit, d.d. 20 oktober 2009

Inleiding

Jaarlijks reikt de Vrije Universiteit drie prijzen uit: de Onderwijsprijs, tijdens de Opening Academisch Jaar, de Mediamagneet en -komeet tijdens de Nieuwjaarsreceptie en de Societal Impact Awards tijdens de Dies Natalis. Besloten is de Mediamagneet en -komeet en de Societal Impact Awards vanaf 2009 samen te voegen om versnippering tegen te gaan.

De VU wil met de Societal Impact Awards onderzoek met maatschappelijke impact middels een prijs onder de aandacht brengen. De Dies Natalis, die traditioneel in het teken staat van onderzoek, is daarvoor het uitgelezen moment. Net als in 2008 worden twee Societal Impact Awards uitgereikt: de Junior Societal Impact Award (SIA-junior) en de Senior Societal Impact Award (SIA-senior).

De Junior Societal Impact Award wordt overhandigd aan een uitmuntende promovendus van de VU, die in het afgelopen jaar een proefschrift heeft geschreven met een grote potentiële maatschappelijke impact. De Senior Societal Impact Award is bedoeld voor een uitstekende onderzoeker van de VU met een lange staat van dienst, die zich bovendien al jaren bijzonder verdienstelijk maakt met het verrichten van research met een grote maatschappelijke impact.

De VU wil kleur bekennen als universiteit die maatschappelijke impact van onderzoek heel belangrijk vindt; ze wil daar zowel intern als extern aandacht voor vragen. Wetenschappelijke excellentie wordt doorgaans op diverse wijzen erkend en beloond, voor maatschappelijke impact geldt dat veel minder. Om die reden is drie jaar geleden besloten de Societal Impact Award in te stellen, bedoeld voor onderzoekers van de VU die zich onderscheiden door onderzoek met maatschappelijke impact. Een goede wetenschappelijke kwaliteit is daar een noodzakelijke voorwaarde voor.

De Societal Impact Awards versterken de reputatie van de VU als toonaangevende kennisinstelling en sluit aan bij de rol die de universiteit wil spelen in de kennissamenleving: ambitieus, zorgvuldig en betrokken.

In dit juryrapport zullen wij eerst ingaan op de spelregels voor de Societal Impact Awards, vervolgens op de genomineerden en de jurybeoordelingen van de SIA-junior. In het vervolg van het rapport gaan wij nader in op de SIA-senior. Ten slotte zullen wij in dit juryrapport de winnaars van beide Awards 2009 bekend maken.

Junior Societal Impact Award

Met de SIA-junior wil de Vrije Universiteit promovendi belonen die onderzoek hebben verricht, dat uitblinkt door haar maatschappelijke impact. Tevens willen wij door middel van deze prijs de universitaire gemeenschap aan het denken zetten over de maatschappelijke impact van haar onderzoek, en de wijze waarop onderzoekers die impact expliciet maken.

Hoe is de jury te werk gegaan? En hoe vond de selectie van kandidaten plaats?

Wij vroegen de decanen van de verschillende faculteiten van de Vrije Universiteit, de directeuren van de onderzoeksinstituten en de directeuren onderzoek van de faculteiten per faculteit of instituut één kandidaat voor te dragen, die in het afgelopen jaar tussen 1 juli 2008 en 1 juli 2009 aan de VU gepromoveerd is. In alle gevallen moest de decaan of directeur in

een begeleidende motivatie bij het aanbevelen proefschrift duidelijk maken, waarom het onderzoek van de kandidaat bij uitstek wetenschappelijk excellent en maatschappelijk relevant is en voor welke doelgroep(en) dit in het bijzonder geldt.

Een jury bestaande uit vijf leden, mevrouw prof. Jozien Bensing, ir. Rein Willems, prof. Frans Leijnse, prof-em. Willem Frijhoff en ikzelf als voorzitter, beoordeelde vervolgens de voorgedragen proefschriften. Wij letten als jury bij de beoordeling van de proefschriften met name op de volgende criteria:

- Waarom heeft het werk maatschappelijke impact?
- Gaat het vooral om valorisatie (economische waarde) of om sociaal-culturele waarde?
- Voor wie is het werk relevant?
- Heeft het werk ook impact op andere gebieden dan op het eigen vakgebied van de onderzoeker? Waaruit blijkt dit concreet?
- Wat is het (potentiële) belang van de bevindingen voor die groep?
- Zijn het onderwerp en/of de resultaten van het werk innovatief of verrassend?
- Waaruit blijkt de maatschappelijke impact in concrete bewoordingen?
- Past het onderwerp bij de speerpunten van onderzoek waarmee de VU zich maatschappelijk wil profileren?
- Is de schrijfstijl van de kandidaat helder en toegankelijk voor niet-specialisten?
- Heeft het onderzoek van de kandidaat aandacht gekregen in de media en in welke mate?

Niet alle proefschriften die wij beoordeelden, voldeden aan de hoge eisen van wetenschappelijkheid en maatschappelijke relevantie. Twee deden dat ruimschoots wel – ik noem de auteurs in alfabetische volgorde:

- Irma Mooi-Reçi
Promotie: 5 december 2008
Faculteit der Sociale Wetenschappen, afdeling Methoden & Technieken
Titel dissertatie: *Unemployed and scarred for life? Longitudinal analyses of how unemployment and policy changes affect re-employment careers and wages in the Netherlands, 1980-2000.*
- Marleen de Moor
Promotie: 13 februari 2009
Faculteit der Psychologie en Pedagogiek, afdeling Biologische Psychologie
Titel dissertatie: *Exercise behavior and mental health. A genetic perspective.*

Uit de proefschriften van de genomineerden blijkt overduidelijk, dat de auteurs hoogwaardige onderzoeken kunnen uitvoeren en in hoge mate betrokken zijn bij de maatschappelijke implementatie van de uitkomsten van hun onderzoek. Mooi-Reçi en De Moor geven er in hun werk blijk van dat zij jonge, rijk getalenteerde onderzoekers zijn die niet schromen heilige huisjes te bekijken en waar wetenschappelijk relevant om te schoppen. Uitstekende wetenschappers die de VU als maatschappelijk betrokken universiteit graag in haar midden heeft en die de jury met trots nomineerde voor de Junior Societal Impact Award 2009.

Ik geef u nu zeer verkorte samenvattingen van de twee proefschriften en per proefschrift een impressie van onze oordelen – de proefschriften worden nog steeds in alfabetische volgorde besproken.

Korte samenvatting van het proefschrift van Irma Mooi-Reçi

In haar proefschrift gebruikt Irma Mooi-Reçi sociologische en economische perspectieven om te achterhalen hoe werkloosheid en de aard van de werkloosheidsverzekering (acceptatiecriteria, duur en niveau) latere carrières en lonen van individuen beïnvloeden. Mooi-Reçi concludeert dat werkloosheid latere carrières en lonen negatief beïnvloedt; zo zeer zelfs dat het gehele loopbaanperspectief van het individu blijvend wordt ondermijnd. Ook blijkt het accepteren van een baan onder iemands beroepsniveau een andere factor te zijn die de negatieve looneffecten van werkloosheid doet toenemen. Een belangrijke boodschap in dit proefschrift is dat weliswaar beperkingen in de acceptatiecriteria, duur en niveau van de WW de duur in werkloosheid met een maand verkorten, maar dat ze tegelijkertijd tot langdurige loondervingen leiden jaren na de hervorming van de WW.

Jurybeoordeling

Het proefschrift van Irma Mooi-Reçi is maatschappelijk zeer relevant en zowel goed en helder als zeer kritisch geschreven. De uitkomsten van het onderzoek van Mooi-Reçi mogen dan misschien niet erg verrassend zijn, de innovativiteit en de maatschappelijke significantie van het onderzoek is groot. Het thema – de lange-termijn gevolgen van werkloosheid - is een maatschappelijk thema dat in de huidige financiële crisis nog eens extra relevantie krijgt. Het werk voorziet daarnaast in een behoefte aan kennis, gezien de enorme media-aandacht die het onderzoek sorteerde. De resultaten van het onderzoek zijn wetenschappelijk en beleidsmatig relevant, hoewel de praktische consequenties van het onderzoek in het proefschrift niet volledig uit de doeken worden gedaan. De maatschappelijke relevantie van het werk blijkt ook uit het feit dat in de Eerste Kamer naar aanleiding van het onderzoek vragen werden gesteld over de effectiviteit van de aanvaarding van een lager werkniveau voor de loopbaanontwikkeling van de werknemer.

De jury spreekt daarnaast haar waardering uit voor de precieze en prettig leesbare stijl van het proefschrift, een stijl die ook in de Nederlandse samenvatting – vaak de uitnodiging tot het lezen van het gehele proefschrift – gebezigd wordt.

Korte samenvatting van het proefschrift van Marleen de Moor

Het proefschrift van Marleen de Moor richtte zich op de determinanten van sportgedrag en de verklaring voor de associatie tussen sportgedrag en gevoelens van angst en depressie. Dit onderzocht zij door met longitudinale tweelingdata op een aantal verschillende manieren causaliteit te testen. De Moor vond geen causaal effect van sportgedrag op gevoelens van angst en depressie, waardoor de suggestie dat regelmatig sporten als een stabilisator van de stemming kan dienen waarmee toekomstige klinische depressiestoornissen kunnen worden voorkomen, geen hout lijkt te snijden.

Een tweede belangrijke bevinding was dat sportgedrag een sterke erfelijke component heeft. Het werk van De Moor suggereert dat one-size-fits-all adviezen als 'van bewegen voel je je goed' niet zullen leiden tot een toename in duurzaam sportgedrag in de bevolking.

Jurybeoordeling

Het onderwerp van het proefschrift, sporten en depressie, is een maatschappelijk zeer relevant onderwerp en probleem. De Moor schroomt daarbij niet het heilige huisje van de positieve effecten van sporten, grondig te onderzoeken en uiteindelijk om te schoppen. Het onderzoek sluit aan bij de vele studies die aan de VU op basis van het Tweelingregister worden gedaan en die erg belangrijk zijn voor de uiting van het maatschappelijk engagement van de universiteit. Het proefschrift zelf is lastig te lezen door de ingewikkelde wetenschappelijke methode, de Nederlandse samenvatting daarentegen is erg prettig leesbaar. Het onderzoek is zeer innovatief en heeft een grote sociaal/culturele waarde. De jury mist de uiteindelijke praktische vertaling van de resultaten, maar prijst de kritische en analytische blik van De Moor, die zij ook over haar eigen proefschrift laat gaan. In de media werd gematigd aandacht besteed aan het werk van De Moor, opvallend is daarbij dat met name online media veel aandacht aan het proefschrift hebben geschonken.

Senior Societal Impact Award

De Senior Societal Impact Award is, zoals gezegd, bedoeld voor uitstekende onderzoekers van de VU met een lange staat van dienst, die zich bovendien al jaren bijzonder verdienstelijk maken met het verrichten van research met een grote maatschappelijke impact.

Hoe is de jury te werk gegaan? En hoe vond de selectie van kandidaten plaats?

Wij verzochten dezelfde decanen en directeuren ons oeuvre-rapportages voor de SIA-Senior toe te sturen, waaruit duidelijk blijkt dat het werk van een kandidaat al jaren wetenschappelijk excellent is en een grote maatschappelijke impact heeft, alsmede voor welke doelgroep(en) dit in het bijzonder het geval is.

Een oeuvre-rapportage is een helder en puntig overzicht van de wetenschappelijke onderzoekswerkzaamheden van de medewerker, met focus op de activiteiten die een grote maatschappelijke impact hebben. Het overzicht moet de grote lijnen van de onderzoekswerkzaamheden beschrijven, over de jaren heen. Bovendien moet globaal - zo mogelijk - de context van de onderzoekswerkzaamheden geschetst worden. In het rapport verder aandacht voor het onderwerp van onderzoek, de onderzoeksresultaten en de aantoonbare maatschappelijke implicaties van de resultaten. Ten slotte moeten de publicatielijst en het curriculum vitae bij de oeuvre-rapportage worden toegevoegd.

Wij letten als jury bij de beoordeling van de oeuvre-rapportages met name op de volgende criteria:

- Waarom heeft het werk maatschappelijke impact?
- Is de tijdsspanne ruim genoeg om te spreken van een oeuvre?
- Gaat het vooral om valorisatie (economische waarde) of om sociaal-culturele waarde?
- Voor wie is het werk relevant?
- Heeft het werk ook impact op andere gebieden dan op het eigen vakgebied van de onderzoeker? Waaruit blijkt dit concreet?
- Wat is het (potentiële) belang van de bevindingen voor die groep?
- Zijn het onderwerp en/of de resultaten van het werk innovatief of verrassend?

- Waaruit blijkt de maatschappelijke impact in concrete bewoordingen?
- Past het onderwerp bij de speerpunten van onderzoek waarmee de VU zich maatschappelijk wil profileren?
- Is een relevante literatuurlijst toegevoegd om te kunnen oordelen over de kwaliteit van de wetenschappelijke prestaties van de onderzoeker? En over de kwantiteit?
- Is een curriculum vitae toegevoegd om te kunnen oordelen over de kwaliteit van de wetenschappelijke carrière van de onderzoeker?
- Heeft het onderzoek van de kandidaat aandacht gekregen in de media en in welke mate?

Alle oeuvre-reportages die wij beoordeelden, voldeden aan de hoge eisen van wetenschappelijkheid en maatschappelijke impact. Twee oeuvre-rapportages staken daar in het licht van de Senior Societal Impact Award nog boven uit. Het betreft de volgende genomineerden – ik noem hen in alfabetische volgorde:

- **Prof. dr. Martina Cornel**
Hoogleraar community genetics and public health genomics
VU medisch centrum / EMGO+ Instituut
- **Prof. dr. Henk Vroom**
Hoogleraar godsdienstfilosofie
Faculteit der Godgeleerdheid / VISOR

De oeuvre-rapportages zijn van hoge kwaliteit, zowel wetenschappelijk als maatschappelijk gezien. De gebieden van expertise liggen ver van elkaar af – de medische wereld en de godsdienst – maar beide genomineerden zitten al jaren in het veld van hun onderzoek en sluiten met hun specialisaties perfect aan bij de maatschappelijke speerpunten van de Vrije Universiteit.

Van beide topwetenschappers geef ik een korte samenvatting van het curriculum vitae en een impressie van de oordelen van de jury. Wederom hanteer ik hierbij een alfabetische volgorde:

Prof. dr. Martina Cornel

Verkort cv

Prof. Martina Cornel (1959) is opgeleid als arts en epidemioloog. Ze promoveerde op 'Registration and prevention of congenital anomalies' in 1993. Cornel raakte als inhoudsdeskundige betrokken bij de publiekscampagnes rond foliumzuur waar vrouwen vóór de zwangerschap werden geïnformeerd over de gunstige effecten van foliumzuur. In 2002 werd ze bij VUmc benoemd tot hoogleraar community genetics and public health genomics: verantwoorde toepassing van de medische genetica in de algemene populatie. Ook bij de onderwerpen 'genetische screening' en 'hielprik' is Cornel nauw betrokken. Ze is internationaal betrokken bij beleidsonderzoek rond diverse aspecten van genetica.

Jurybeoordeling

De maatschappelijke relevantie van het werk van Cornel is groot en haar werk sluit nauw aan bij de profielen van de Vrije Universiteit en VUmc. De doelgroep van het werk van Cornel is klein, maar voor die kleine groep is het werk zeer relevant. Voor die groep probeert Cornel de onderwerpen toegankelijk te maken, wat terug te zien is in de gerichte media-aandacht die zij bij vlagen krijgt. Op de achtergrond speelt Cornel bij discussies een zeer belangrijke rol en zij is in staat om voor haar onderwerp aandacht te creëren.

Prof. dr. Henk Vroom

Verkort cv

*Het wetenschappelijke werk van Henk Vroom (1945) heeft op de gebieden van de kerk, de cultuur en de politiek impact gehad. Hij promoveerde in 1978 op het proefschrift *De schrift alleen?* over criteria van verantwoord Schriftgebruik. Dit proefschrift heeft veel invloed gehad in de kerkelijke wereld. Zijn studies over de interreligieuze dialoog zette de toon van Vrooms werk (sinds 2001) als voorzitter van de beraadsgroep *Interreligieuze Dialoog van de Raad van Kerken in Nederland*. Ook hebben zijn wetenschappelijke inzichten vorm gekregen in het curriculum van de op Vrooms initiatief in 1995 opgerichte studierichting 'Religie en Levensbeschouwing' en in dat van het sinds 2005 aan de VU gevestigde *Centrum voor Islamitische Theologie* waarvan Vroom de coördinator is.*

Het wetenschappelijk werk van Vroom heeft dus op kleinere en grotere schaal maatschappelijke impact gehad.

Jurybeoordeling

De carrière van Henk Vroom is zeer interessant en vormt een lijn tussen zijn wetenschappelijke werk rondom de hermeneutiek en zijn inzet voor de interreligieuze dialoog. In zijn langdurige betrokkenheid bij de Vrije Universiteit heeft hij wetenschappelijk en maatschappelijk zeer relevant werk gedaan, dat nauw aansluit bij de maatschappelijke rol die de VU essentieel vindt. Door zijn inzet bij de faculteit Godgeleerdheid en voor de islamopleiding heeft Vroom de luiken van de Vrije Universiteit open gezet voor een brede variëteit aan religies. De relatief naar binnen gerichte faculteit veranderde daarmee in een maatschappelijk breed georiënteerd onderdeel van de interreligieuze dialoog. De jury prijst de wijze waarop Vroom een positie heeft ingenomen die uitstijgt boven een specifieke religie en de dialoog aangaat. Vroom heeft door zijn rol als spil in dat proces indirect bijgedragen aan de positiebepaling van de Vrije Universiteit als universiteit met een brede blik, waarmee hij een zeer maatschappelijk relevant proces aanspoorde.

WINNAARS

En nu gaan wij over tot de winnaars van beide Societal Impact Awards 2009 .

De jury heeft unaniem besloten de Junior Societal Impact Award 2008 toe te kennen aan Irma Mooi-Reçi en de Senior Societal Impact Award aan Henk Vroom.

Beide winnaars ontvangen van de Vrije Universiteit een geldbedrag ter waarde van 5000 euro te besteden aan het (verder) toegankelijk maken van hun onderzoeksresultaten voor relevante partijen in de samenleving en een fraaie oorkonde.

Onze hartelijke felicitaties, zowel aan de winnaars als aan de genomineerden.

Namens de jury van de *Societal Impact Award*,

Prof.dr. Lex M. Bouter – Voorzitter Jury

Prof. dr. Lex Bouter (rector magnificus VU)

Prof. dr. Josien Bensing (oud-directeur NIVEL, lid KNAW en RGO)

Prof. dr. Frans Leijnse (lid Raad van Toezicht VU-Windesheim, PvdA-senator, oud-voorzitter HBO-raad)

Ir. Rein Willems (lid Raad van Toezicht VU-Windesheim, CDA-senator, voormalig president-directeur Shell Nederland)

Prof. dr. Willem Frijhoff (emeritus hoogleraar Geschiedenis van de nieuwe tijd aan de VU, oud-lid bestuur KNAW)